

LLIBRES

La pàtria d'una manera de ser

Ponç Puigdevall

MARS DEL CARIB

Sergi Pons Codina
Edicions de 1984
286 pàgines. 17,50 euros

No devien ser pocs els lectors que, quan anaven a Manacor, es dedicaven a buscar el Sinatra's, el cafè-piano on Gabriel Galmés situava un dels episodis més delirants d'*El rei de la selva*, i no seria gens estrany que també hi hagués qui, després de llegir *Mars del Carib*, anés fins al barceloní barri de Sant Andreu amb la il·lusió de localitzar el bar que dona títol a la primera novel·la de Sergi Pons Codina (Barcelona, 1979), una de les revelacions més sorprenents de la temporada: s'ha de tenir el cor molt fort, o s'ha de patir d'una tristesa vital incurable, per no riure molt i divertir-se més amb les peripècies i els infortunis de Blai Roca —el narrador— i el seu equip d'amics salvatges i sense cervell que l'acompanyen en l'exercici de la simple subsistència per aconseguir el gran premi d'estar-se el màxim d'hores possible a la barra del Mars del Carib, el seu refugi contra el pas del temps, o la pàtria de la seva manera de ser. No és que el Mars del Carib sigui un espai especialment confortable: és un local "atrotinat i brut, gastat pels anys", no s'hi ha fet cap reforma des de fa trenta anys, s'hi entra per un passadís estret que fa les funcions de "rebedor-magatzem-deixalleria", la pintura de les parets cau a trossos formant un mosaic irregular de tonalitats blanques i taronges i, "al sostre,

L'escriptor Sergi Pons ha triat un bar de Sant Andreu com a escenari de la seva primera novel·la. /ALBERT GARCIA

entre taques d'humitat, hi havia enganxades algunes boles de paper de vàter que els clients habituals hi anaven tirant en nits de borratxera infantil".

El Mars del Carib podria tenir una semblança amb El Grec, aquell bar que descriu Hubert Selby a *Última sortida cap a Brooklyn*, però la intenció de la mirada de Pons no és reproduir el ritual tràgic de la violència i l'abjecció. I, a pesar que els personatges de *Mars del Carib* podrien emparentar-se també amb els indigents o els exiliats sense futur que, a les

novel·les de Joseph Roth, viuen i dormen al restaurant russoarmeni Tari-Bari —de dia, rere la barra i, de nit, sobre els bancs—, la voluntat de l'autor passa per ser impermeable a qualsevol seducció lírica o nostàlgica: si el Mars del Carib tingués el privilegi de figurar en qualsevol antologia de textos literaris on el protagonisme recaigués sobre els bars, seria pel lloc que ocuparia en la secció dedicada a la comicitat.

Al cap i a la fi, *Mars del Carib* es pot llegir com un catàleg de recursos bàsics sobre com aconse-

guir l'efecte còmic mitjançant la imaginació verbal. Més enllà dels desvaris alcohòlics i al·lucinògens dels protagonistes, de la seva vitalitat primària enmig d'una societat descrita com un compendi d'insipidesa i cretinisme, més enllà de la conducta apàtica o nihilista de tothom des del començament fins al punt final, el que fa que es llegeixi tan veloçment i amb tant de plaer és l'habilitat amb què l'autor administra el temps narratiu de cada anècdota. No hi ha grans intrigues ni passions majúscules, no es busca

l'emoció, enlloc no hi ha suspens, i seria fútil veure símbols enigmàtics a l'altra banda dels petits egoïsmes i les manies d'uns personatges que només es regeixen per un programa de parasitisme feliç. *Mars del Carib* diverteix sense malícia i sense la necessitat de ser profund: en té prou a creure en la comèdia per la comèdia, sincronitzant amb saviesa l'ordre en què es col·loquen les paraules —fent aparèixer retardadament la paraula clau, com aquell "infantils" a la frase citada al primer paràgraf— i l'ordre de la informació que contenen, tot perseguint un efecte de càmera lenta amb la precisió reposada de les descripcions —i per veure-ho només s'ha de llegir l'últim episodi, a la muntanya de Montserrat.

'Mars del Carib', una de les revelacions de la temporada, diverteix sense malícia

Pons té el bon ofici de moure àgilment els personatges i fer-los dir en el moment oportú la frase càustica que encerta el blanc. Potser hi ha alguna ocasió en què l'humor pot semblar massa trivial, i a vegades l'afany satíric sembla desinflar-se abans d'arribar a bon port, però al final el lector es queda amb les riallades que no s'ha pogut estalviar, amb la mirada sense misericòrdia, amb la descreença absoluta cap a res que es pugui considerar d'incloure dins un valor humà, amb la feliç irresponsabilitat del narrador i els seus amics, que potser vénen a dir que el món és això, una broma amb conseqüències físiques i materials, és clar, però també un joc amb els amics a la barra del Mars del Carib per oblidar la mala fe del pas del temps.

Vist des de fora

Carles Santacana

EL DESAFIAMENT CATALÀ

Jaume Guillamet (ed.)
L'Avenç
198 pàgines. 16 euros

How many nations in Spain?" es preguntava *The Times*, mentre un col·lega francès explicava el que batejava com "Le défi catalan". Un desafiament català que es produïa poques setmanes després de la mort de Franco, quan força sectors catalans es mobilitzaven per fer evident l'aposta democràtica davant les incerteses i els dubtes del moment. De fet, la radicalitat democràtica que s'observava sobretot a Barcelona i l'àrea metropolitana, juntament amb la consistència de la reivindicació catalanista com a eix transversal, van ser les dues idees força que més impactaren en les observacions dels periodistes estrangers presents a Catalunya durant la Transició.

Amb l'evident interès que sempre tenen les mirades externes —siguin més o menys esbiaixades—, el treball de l'equip

que lidera el catedràtic de periodisme i historiador Jaume Guillamet (Figueres, 1950) a *El desafiament català* ressegueix per primer cop de manera sistemàtica les cròniques i els editorials que van publicar els principals diaris francesos, americans, britànics i italians sobre Catalunya entre la mort de Franco i l'aprovació de la Constitució. Són 265 textos que descriuen els moments principals, però que també analitzen i valoren el que succeeix.

L'observació és lògicament distanciada, amb pocs panegírics personals, raó per la qual s'analitza més fredament la figura del Rei i s'insisteix en la constant i soterrada presència dels militars com a cotilla del procés democratitzador. Contrastant amb tantes unanimitats autòctones, sobta per exemple que, davant el resultat del referèndum constitucional de 1978, *Le Monde* titulés "Oui, mais...", per fer èmfasi en l'abstenció elevada. Fins i tot *The Guardian* es va atrevir a afirmar que la Constitució seria el primer text legal que utilitzaria incorrecta-

Amb l'alta abstenció al referèndum de 1978, *Le Monde* titulà: "Oui, mais...".

ment la paraula *nacionalitat*. Òbviament, cada periodista estranger s'aproximava al procés de transició a través del seu prisma particular, de manera que, per exemple, els italians estaven molt interessats a resseguir el paper del PSUC per la seva

implicació en l'aposta eurocomunista, amb tants ressons italians, mentre que *The Guardian* mantenia una mirada esquerranosa i *Le Monde* era potser el que posava més l'accent en la configuració del nacionalisme i en la sociologia de la dissidència

democràtica catalana. Amb voluntat analítica, el diari parisenc va oferir, l'abril de 1976, tres extensos reportatges, amb el títol genèric de "*La Catalogne, avant-garde démocratique*", que mostraven tant un notable coneixement de la societat com l'oposició al règim, que el corresponent Marcel Niedergang sintetitzava tot dient: "Una patronal moderna, un proletariat combatiu ben organitzat, un passat mal conegut però prestigiós, una economia sòlida, una intel·ligència compromesa, l'enorme massa de treballadors immigrants, generalment andalusos, força ben integrats".

El retrat pot ser massa complaent, però certament, per a la majoria dels periodistes estrangers, Catalunya tenia interès perquè la seva societat havia agafat en els darrers anys del franquisme una molt marcada definició catalanista i antifranquista. Per això no observaven Catalunya com un espai on es produïen els fets, sinó que consideraven aquesta societat com un actor important en el procés de transició. Una peça amb prou força per assolir un èxit simbòlic com va ser el restabliment de la Generalitat, però que, vist amb la distància, potser no va jugar a fons tot el seu potencial.

Entrevista a la pàgina 8